

فصل اوّل

جغرافیای طبیعی استان کهگیلویه و بویر احمد

درس ۱ موقعیت جغرافیایی

به شکل ۱-۱ نگاه کنید. آیا می‌دانید استان کهگیلویه و بویراحمد در کدام قسمت ایران واقع شده است و با کدام استان‌ها همسایه است؟ استان کهگیلویه و بویراحمد حدوداً ۱۶۲۶۴ کیلومتر مربع وسعت دارد.

شکل ۱-۱- نقشه تقسیمات کشوری ایران به تفکیک استان‌ها

۱- استان کهگیلویه و بویراحمد بین دو مدار ۲۹ درجه و ۵۲ دقیقه و ۳۱ درجه و ۲۶ دقیقه شمالی و نصف‌النهارهای ۴۹ درجه و ۵۵ دقیقه، و ۵۱ درجه و ۵۳ دقیقه شرقی

قرار دارد.

جغرافیای طبیعی استان

ویژگی‌های طبیعی فرهنگی چهره‌ای خاص و موقعیت جغرافیایی ویژه‌ای (چهار فصل) به این استان بخشیده است. این ویژگی‌ها عبارت‌اند از:

- ۱- پل ارتباطی خوزستان و خلیج فارس با بخش‌های مرکزی ایران
- ۲- تنوع آب و هوایی، قابلیت‌های جذب گردشگری، داشتن ذخایر عظیم نفت و گاز و مواد کانی و ... در بخش‌های مختلف

استان

- ۳- آیا می‌توانید موارد دیگری را بر شمارید؟

فعالیت

- ۱- محل زندگی شما به کدام شهرستان نزدیک است؟
- ۲- نقشه‌ای از استان بکشید و شهرستان محل زندگی خود را در آن مشخص کنید.

درس ۲ ناهمواری های استان

۲۸ شهریور روز جهانی کوهستان

«اوست پروردگاری که زمین را گسترانید و در آن کوهها و رودها را قرار داد و اینها آیاتی است برای آنان که می اندیشند.»

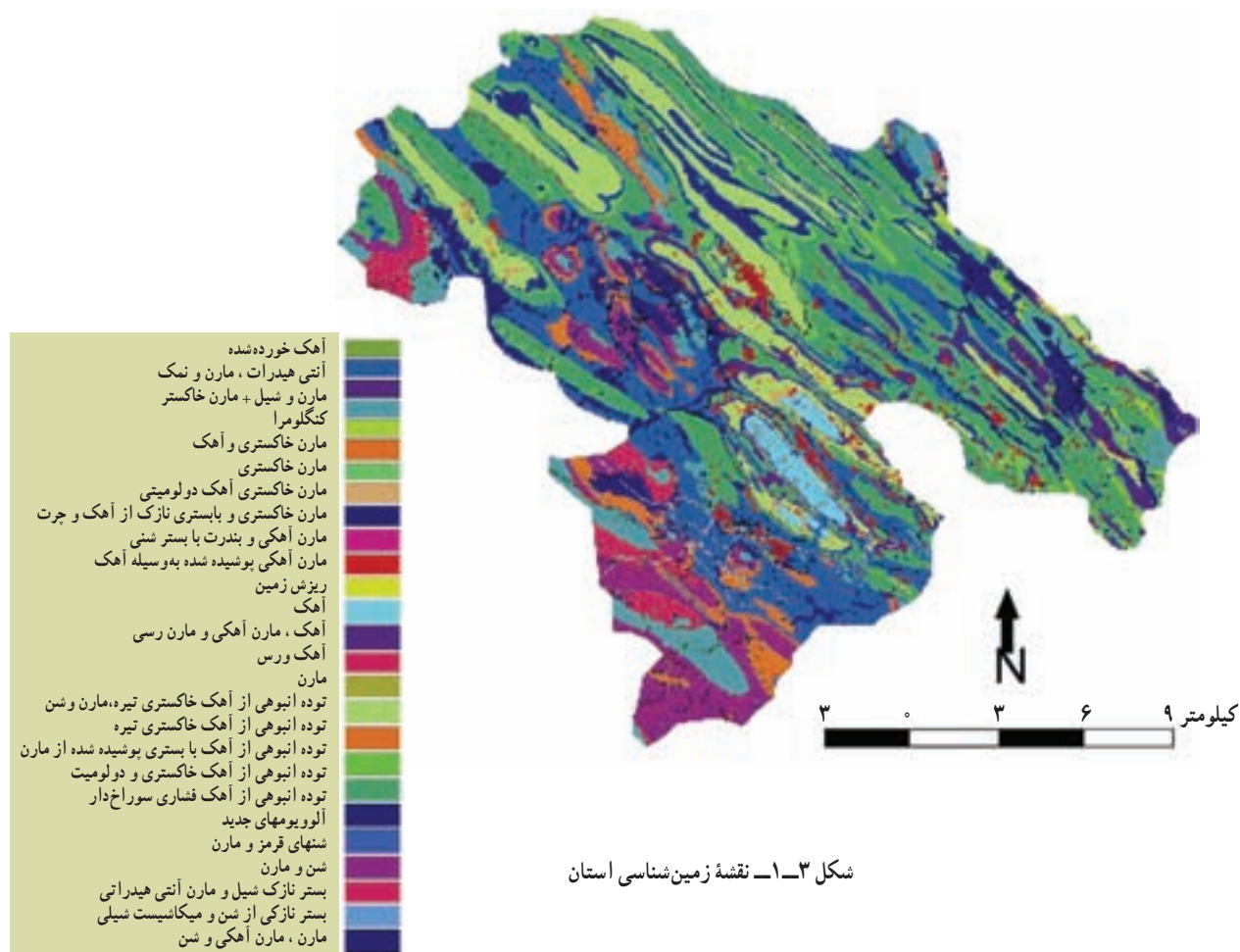
قرآن کریم

زمین شناسی استان

استان کهگیلویه و بویراحمد در بخش مرکزی ارتفاعات زاگرس قرار دارد. این ناحیه از نظر زمین شناسی قسمتی از فلات چین خورده ای است که بین صفحه عربستان در جنوب و خرده صفحه ایران در شمال قرار گرفته است. بخش وسیعی از استان، به صورت ساختمان های چین خورده ملایم و تا حدودی منظم، کشیده شده است. تقریباً همه محورهای ساختمانی این بخش که جزء زاگرس چین خورده است، به موازات هم قرار گرفته اند. بخش نسبتاً کوچکی از استان که در شمال شرقی یاسوج (رشته کوه دنا) قرار دارد، به علت نزدیکی به گسل رورانده، از نظر زمین شناسی نسبت به سایر مناطق استان پیچیده تر است.

این بخش از ناحیه کاکان شروع می شود و تا شمال روستای میمند در شهرستان دنا ادامه دارد و به سبب ارتفاع زیاد کوه دنا، زاگرس مرتفع نامیده می شود و تنها جایی است که رسوبات دوران اول زمین شناسی را در آن می توان دید. در سایر نقاط سنگ ها مربوط به دوران دوم و سوم زمین شناسی و عصر حاضر قرار دارند. سنگ های آذرین را تنها در پوشش گنبد های نمکی (کاکان، کُهر و کُهرگول سی سخت) می توان دید که نمک، این سنگ ها را به صورت توده های نفوذی به سطح زمین آورده است.

شکل ۳-۱- نقشه زمین شناسی استان

ناهمواری‌های استان

استان کهگیلویه و بویراحمد سرزمینی کوهستانی و تقریباً مرتفع است که چهار پنجم مساحت آن را ارتفاعات و تپه ماهورها و تنها حدود یک پنجم آن را دشت‌ها تشکیل می‌دهند.

بلندترین نقطه استان، قله دنا با ارتفاع ۴۴۰۹ متر در شهرستان دنا و پایین‌ترین نقطه آن، چره زن (حیدر کرار) در جنوب غرب بی‌بی حکیمه در شهرستان گچساران است که حدود ۱۹۷ متر ارتفاع دارد. یعنی بین بلندترین نقطه و پایین‌ترین نقطه حدود ۴۲۸۵ متر اختلاف ارتفاع است که تنها ۲۰۰ کیلومتر از هم فاصله دارند و اختلاف دمای بین آنها حدود ۳۳ درجه سانتی‌گراد است.

شکل ۴-۱- چشم اندازی از کوه‌های منطقه پست استان (لیشتر)

شکل ۵-۱- چشم اندازی از کوه‌های مرتفع استان

جغرافیای طبیعی استان

الف) کوه‌ها : کوه‌های استان بخشی از رشته کوه‌های زاگرس به شمار می‌روند. بلندترین آنها، کوه دنا در شمال شهر سی سخت است که به علت بارش برف فراوان و وجود یخچال‌های طبیعی، سرچشمه برخی از رودهای پرآب استان است. دیگر کوه‌های مهم استان عبارت‌اند از :

کوه‌های سیاه و سفید در بهمنی و شمال لنده و غرب قلعه رئیسی، کوه حاتم در غرب لنده، کوه خائیز (خیز) در جنوب دهدشت، کوه حجاج (حجال) در شمال یاسوج، کوه خامی در شمال شرق گچساران، کوه نور (نیل یانیر) در مرکز استان، کوه دل‌افروز در شمال دیشموک و کوه سرداب، شورم و ... .

شکل ۱-۶- چشم‌اندازی از کوه‌های پوشیده از برف استان

ب) دشت‌ها و دشتک‌ها : دشت‌های استان اغلب خاک رسوبی است و دامنه کوه‌ها خاک‌های واریزه‌ای دارند، دشت‌ها و دشتک‌ها را در مناطق سردسیر و گرمسیر می‌توان دید، که دشت سروک و دشت روم در بویراحمد، امامزاده جعفر، دشت لیستر، دشت گز در شهرستان‌های باشت و گچساران، دشت چرام و دهدشت در شهرستان کهگیلویه و چرام از آن جمله‌اند. دشتک‌های استان عبارت‌اند از : مهران در بویراحمد، دشتک در سی سخت، ممبی لیکک و کت در بهمنی، فیلگاه، سوق، دشت آزادی، آبکش و دشت بن در کهگیلویه. با وجود این دشت‌ها و دشتک‌ها، استان کهگیلویه و بویراحمد عمدتاً سرزمینی کوهستانی است.

فعالیت

۱- کوه‌های اطراف محل سکونت خود را نام ببرید.

۲- در دشت‌های شهرستان شما در حال حاضر چه فعالیت اقتصادی رونق دارد؟

شکل ۱۷- دشت روم در بویراحمد

شکل ۱۸- دشت بن در کهگیلویه

درس ۳ آب و هوای استان

« به آثار رحمت خدا بنگرید که چگونه باران ، زمین‌های مرده را زنده می‌گرداند ، به یقین همانا خداوند ،
مردگان را دوباره زنده خواهد کرد.»
قرآن کریم

شکل ۱-۹- چشم‌اندازی از مناطق مختلف استان در فصول گوناگون

عوامل مؤثر در آب و هوای استان

- ۱- عوامل درونی : اختلاف ارتفاع و جهت کوهستان‌ها، جنگل‌ها، فاصله از دریا.
- ۲- عوامل بیرونی : ورود توده‌های هوای مختلف در فصل‌های گرم و سرد، عوامل فوق سبب تنوع آب و هوایی و ایجاد دو اقلیم متمایز سردسیری و گرمسیری در استان شده است.

شکل ۱-۱

ارتفاع زمین

اختلاف ارتفاع در دو بخش شمال شرق استان و بخش‌های جنوب و جنوب غربی در فاصله کم دو نوع آب و هوای متفاوت را به وجود آورده است.

الف) منطقه سردسیر : نیمی از وسعت استان حدود ۸۰۳۷ کیلومتر مربع با میانگین ارتفاع ۲۷۰ متر در شمال و شرق آن یعنی در محدوده شهرستان‌های بویراحمد، دنا و بخش‌های شمالی شهرستان کهگیلویه و گچساران قرار دارد. در منطقه سردسیر، برف و باران زیاد می‌بارد و پوشیده از جنگل‌های انبوه بلوط، بن یا بنه بادام سرو کوهی، کیکم (افرا) و... می‌باشد. بارندگی‌ها از ماه‌های سرد سال آغاز می‌شود و تا ابتدای فصل گرما ادامه می‌یابد، میانگین بارش بین ۶۰۰ تا ۸۰۰ میلی متر است.

ب) منطقه گرمسیر : بیش از نیمی از وسعت استان با حدود ۸۲۲۶ کیلومتر مربع با میانگین ارتفاع ۹۰۰ متر شامل جنوب و غرب استان یعنی بخش وسیعی از شهرستان‌های گچساران، کهگیلویه، بهمئی، چرام و باشت می‌باشد. بارندگی در این منطقه معمولاً از اواخر آبان شروع می‌شود و تا اوایل اردیبهشت ادامه می‌یابد و میانگین بارش بین ۳۰۰ تا ۵۰۰ میلی متر متغیر است. منطقه گرمسیری شمالی‌ترین بخش زاگرس خشک است که در آن درختان پسته کوهی به فور یافت می‌شود.

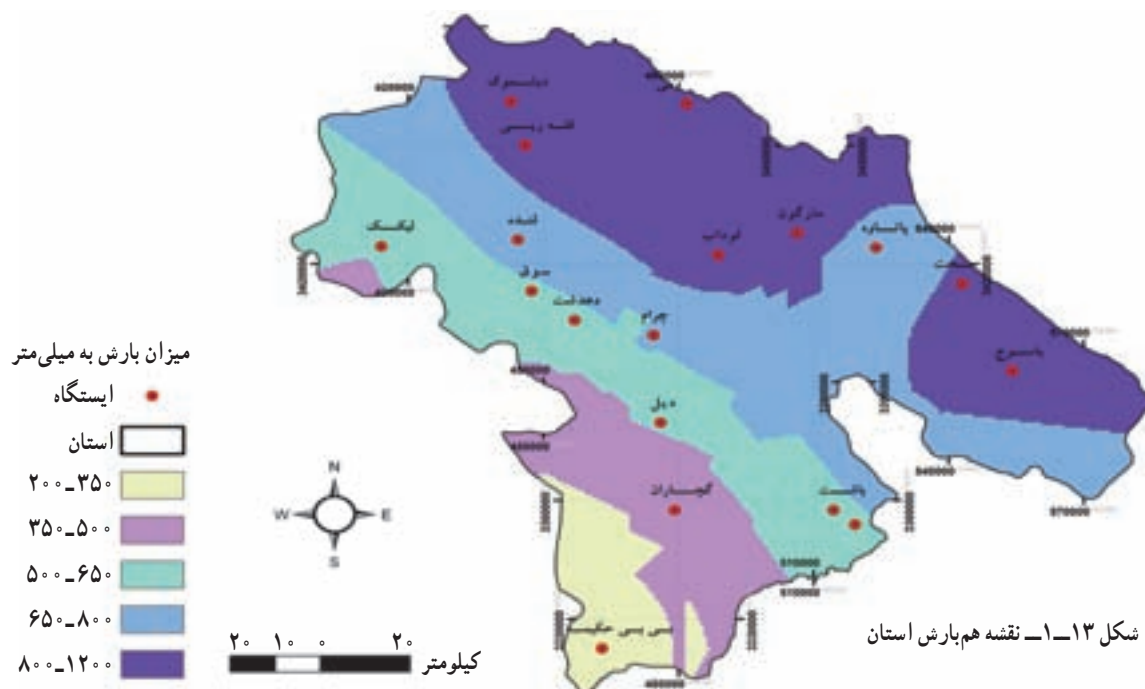
جغرافیای طبیعی استان

شکل ۱۱- منطقه سردسیر استان

شکل ۱۲- منطقه گرمسیر استان

شکل ۱۳- نقشه هم بارش استان

بحث کنید

چه ارتباطی میان این دو نقشه (۱۳-۱ و ۱۴-۱) وجود دارد. با هم کلاسی‌های خود در کلاس تبادل نظر کنید.

توده‌های هوا

توده‌های هوایی که وارد استان می‌شوند عبارت‌اند از:

- ۱- توده‌ی هوای کم فشار سودانی
- ۲- توده‌ی هوای مرطوب غربی
- ۳- توده‌ی هوای سیبری
- ۴- توده‌ی هوای گرم و خشک عربستان

بادها

بادهایی را که در استان می‌وزند، به طور کلی به دو دسته تقسیم می‌شوند:

الف) بادهای موسمی (فصلی)

ب) بادهای محلی

بادهای موسمی (فصلی): به دو نوع باد شمال و باد جنوب تقسیم می‌شوند.

۱- **باد شمال:** این باد که از بادهای باران‌زا است و از دریای مدیترانه و اقیانوس اطلس منشأ می‌گیرد، از جانب شمال غربی استان را تحت تأثیر قرار می‌دهد و در ماه‌های سرد سال سبب بارش می‌شود. باد شمال را در اصطلاح محلی، باد راست می‌نامند که همان باد خرمن در تابستان است.

۲- **باد جنوب:** این باد که منشأ آن مناطق خشک عربستان است، استان را از جنوب و جنوب غربی تحت تأثیر قرار می‌دهد و چون به شدت گرم و خشک است، اغلب به مزارع و محصولات کشاورزی آسیب می‌رساند. در اصطلاح محلی این باد را باد چپ می‌نامند.

بادهای محلی: علاوه بر بادهای شمال و جنوب که در سراسر منطقه می‌وزند، بادهای دیگری در مناطق مختلف استان در نواحی نسبتاً محدود و کم وسعت می‌وزند که به بادهای محلی شهرت دارند. مهمترین این بادهای عبارت‌اند از: باد آشوب در سر رود بویراحمد علیا، باد زیر روز در بهمئی، باد کوه‌باد در بویراحمد گرمسیر و بهمئی، باد حیران در بویراحمد گرمسیر و باد چوغان که شدیدترین باد محلی منطقه است و در سقاوه بویراحمد سفلی می‌وزد، به قول افراد محلی، این باد زمستان‌ها از سمت شمال می‌وزد و گاهی وزش آن، هفت شبانه روز ادامه می‌یابد.

درس ۴ منابع طبیعی استان

حرمت زمین را نگاه دارید، زیرا زمین به منزله مادر شماسست.
پیامبر اکرم (ص)

خداوند آب را سرچشمه زندگی قرار داد. وجود
آب همواره آبادانی و زندگی و نبود آن،
ویرانی و تباهی را به دنبال داشته است.

منابع طبیعی، بستر توسعه هر سرزمین محسوب می شود،
حفاظت از این منابع و استفاده درست از آنها وظیفه هر انسانی
است. آب، خاک، پوشش گیاهی و معادن، مهم ترین منابع طبیعی
هر استان است. در این درس با منابع طبیعی استان کهگیلویه و
بویراحمد آشنا می شوید.

شکل ۱۵-۱

دوم فروردین روز جهانی آب

به طور کلی منابع آب های موجود در طبیعت را به دو دسته تقسیم می کنند.

۱- آب های سطحی

شامل: رودها، دریاچه ها، دریاچه های پشت سدها و تالاب ها.

۲- آب‌های زیرزمینی

شامل: چاه‌ها، قنات‌ها و چشمه‌ها.

رودها: در استان کهگیلویه و بویراحمد به علت وجود ارتفاعات و عبور توده‌های هوای مرطوب از هر دو منطقه سردسیر و گرمسیر، میانگین سالانه بارندگی نسبتاً زیاد و حدود ۷۳۵ میلی‌متر است که نزدیک به سه برابر میانگین بارش سالانه کشور است. این بارندگی‌ها باعث به وجود آمدن رودخانه‌های پر آب دائمی و متعددی شده است. در مسیر رودخانه‌ها، به علت شیب زیاد، تند آب‌ها و آبشارهای فراوانی به وجود آمده است.

رودخانه‌های استان اغلب از دره‌های عمیق و پریپچ و خم از میان ارتفاعات عبور می‌کنند که علاوه بر خلق مناظر زیبا و دل‌انگیز، شرایط منحصر به فردی را جهت احداث سدها، بندهای انحرافی، نیروگاه‌های آبی و مراکز تفریحی و سیاحتی فراهم می‌آورند. مهم‌ترین رودهای استان عبارت‌اند از:

۱- رود مارون^۱: این رود که بیشترین مساحت حوضه آبریز را در استان به خود اختصاص داده، از ارتفاعات نرماب، دمه سادات و مارگون بویراحمد، چاروسا و طیبی در شهرستان کهگیلویه سرچشمه می‌گیرد و در نهایت، به نام رود مارون از مرز استان (تنگ تکاب) خارج می‌شود. آنگاه، پس از دریافت سیلاب‌ها و رودهای دیگر، با نام جراحی به خلیج فارس می‌ریزد.

شکل ۱۶-۱- رود مارون

۲- رود بشار^۲: این رود که به نام‌های گرم، خرسان بزرگ و در نهایت کارون مشهور است، از ارتفاعات کوه سرخ (منطقه تنگ سرخ)، گردنه جلبگیر در ضلع شرقی شهر یاسوج سرچشمه می‌گیرد. رود تسار، پس از دریافت شعبه‌هایی، در نزدیکی شهر پاتاوه به نام رود گرم و در نزدیکی در کلات امامزاده محمود، با پیوستن به رودخانه ماربر به نام خرسان به سمت شمال غرب جریان می‌یابد و پس از پیوستن سرشاخه‌های کوه‌رنگ، بازفت و آرمند به آن با نام رودخانه کارون از میان رشته کوه‌های زاگرس عبور می‌کند و سرانجام وارد جلگه خوزستان می‌شود.

۱- سرشاخه‌های رود مارون عبارت‌اند از: رود زی‌زی (زنگوا)، رود چین، و دشور (سابقاً به نام رود مسن معروف بوده)، رود چاروسا، رود مورجن و رود قلات

۲- سرشاخه‌های رود بشار عبارت‌اند از: نهرهای جلبگیر، تنگ سرخ، سرداب رود، آبشار یاسوج، بهرام بیگی، برایی، باگ و رودهای مهربان

شکل ۱۷-۱- مسیر رودخانه بشار در شهر یاسوج

۳- رودخیر آباد : این رود که تا چندی پیش به رود شیرین معروف بود، از بخش مرکزی استان، یعنی دیلگان بویراحمد و تسوج کهگیلویه سرچشمه گرفته و در مسیر خود به نام‌های رود سرکورتیه تسوج، پیچاب، شاه بهرام و نازمکان شناخته می‌شود و پس از دریافت آب رودخانه‌های سیاه و خونی به نام رود خیرآباد جریان می‌یابد و سرانجام در نزدیکی روستای حیدرکرار واقع در ضلع جنوب شرقی زیدون بهبهان به رود زهره می‌پیوندد.

شکل ۱۸-۱

جغرافیای طبیعی استان

۴- رود زهره : بیش از نیمی از آب این رود، از ارتفاعات تنگ تامرادی و گجستان و باشت و نیمی دیگر از شمال و شمال شرقی شهرستان ممسنی تأمین می‌شود. رود زهره در ضلع جنوبی شهرستان گچساران از مرز استان خارج می‌شود و پس از دریافت رود خیرآباد با نام رود هندیجان به خلیج فارس می‌ریزد.

۵- رود لیرآب : لیرآب از رودهای پرآب استان است که از ارتفاعات لیرآب و دیشموک سرچشمه می‌گیرد و پس از عبور از منطقه چاروسا و گذر از تنگه چول به منطقه صیدون در استان خوزستان وارد می‌شود و سرانجام با عبور از بخش شرقی شهر رامهرمز به رود مارگون می‌پیوندد.

۶- رود شور : از مناطق کم‌ارتفاع و تپه ماهوری اطراف بابامحلان و بی‌بی حکیمه شهرستان گچساران سرچشمه می‌گیرد و وارد دشت گناوه می‌شود و به علت شور بودن بدون استفاده به خلیج فارس می‌ریزد.

۷- رود بابا احمد : از لیکک و ارتفاعات ماغر در منطقه بهمنی سرچشمه می‌گیرد و از جمله رودهای کم‌آب استان است. در همان ابتدای شکل‌گیری در منطقه کت و بابا احمد از استان خارج می‌شود و به رود مارون می‌پیوندد.

۸- رود تلخ : از ارتفاعات مشرف به قلعه ممبی و سید صالح (تمبلان، چهتون، ماغر) سرچشمه می‌گیرد و به رود صیدون در خوزستان می‌ریزد.

شکل ۱۹-۱- رود جن

دریاچه‌ها و تالاب‌ها

۱- دریاچه (برم) مور زرد زیلایی : این دریاچه در ۱۳۵ کیلومتری شمال غرب یاسوج در دهستان زیلایی، در ارتفاع ۲۱۸۰ متری از سطح دریا قرار دارد و مساحت آن حدود ۱۴ هکتار است. حداقل عمق این دریاچه به ۷ متر و حداکثر آن به ۱۴ متر می‌رسد. این دریاچه در تنگی واقع شده است که دو طرف آن را کوه‌های سنگ آهکی می‌پوشانند و از سمت شرق نهری به آن می‌پیوندد. سرریز دریاچه برم از سمت غرب به صورت نهر کوچکی خارج می‌شود. اهالی چند روستای کوچک و بزرگ و تعدادی خانوار عشایری که در نزدیکی دریاچه سکونت دارند، از آب آن استفاده می‌کنند. ماهیان این دریاچه از نوع کپور معمولی‌اند.

شکل ۲۰-۱- دریاچه (برم) مور زردزیلایی

۲- تالاب برم آلوان : این دریاچه در حدود ۴۰ کیلومتری شهر لیکک، در شهرستان بهمنی دهستان سرآسیاب یوسفی (نام محلی آوالمون) قرار دارد. آب آن دائمی، ارتفاع آن ۱۱۰۰ متر از سطح دریا، مساحت آن در حدود ۱۵ هکتار، حداقل عمق آن ۱۲ و حداکثر ۳۰ متر است. ماهیان این تالاب از نوع کپور معمولی اند. برم های کوچک و فصلی دیگری نیز در سطح استان وجود دارد. آب تالاب از چشمه هایی که در زیر تالاب هستند تأمین می شود و آب آن وابستگی به آب های جاری و سطحی مناطق اطراف ندارد ولی خروجی آن از ضلع شمالی به طرف رود قلات می باشد.

شکل ۲۱-۱- تالاب برم الوان

شکل ۱-۲۲- دریاچه کوه گل در ارتفاع ۲۰۰۰ متری دنا

آب‌های زیرزمینی

این آب‌ها از طریق چشمه، چاه و قنات به سطح زمین می‌آیند و مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرند. دشت‌های استان کهگیلویه و بویراحمد، به علت نفوذ ناپذیر بودن خاک، از نظر منابع آب زیرزمینی فقیرند (به استثنای نواحی محدود از جمله باشت، امامزاده جعفر و چرام).
۱- چشمه: چشمه‌های استان معمولاً آب خنک و شیرین دارند. در این استان بیش از صد و شصت چشمه آب وجود دارد که بیشتر آنها در شهرستان بویراحمد قرار گرفته‌اند.

شکل ۱-۲۳

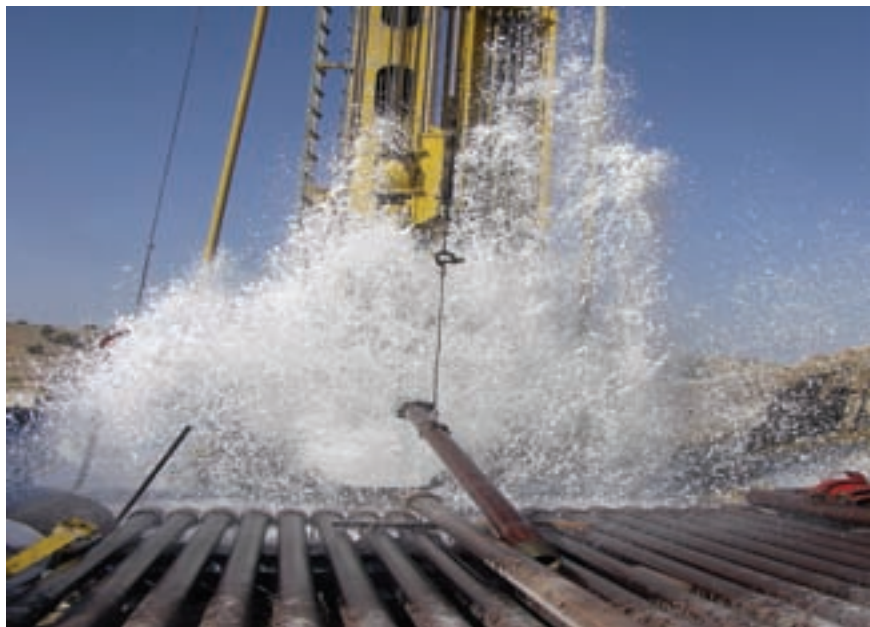

۲- چاه : چاه‌های استان بر دو گونه‌اند : چاه‌های عمیق و نیمه عمیق. یک حلقه چاه آرتزین نیز در مسیر دهدشت - گچساران وجود دارد.

۴- قنات : یکی دیگر از منابع تأمین آب استان، قنات است که از دیر باز مورد استفاده بوده است. در این استان، شانزده رشته قنات وجود دارد که نه رشته از آنها در ناحیه باشت، دو رشته در ناحیه دهدشت، دو رشته در ناحیه دوگنبدان و سه رشته در ناحیه یاسوج قرار دارد.

شکل ۲۴-۱- حفر چاه برای تأمین آب مورد نیاز

مشکلات تأمین آب در استان

- ۱- آب رودهای استان، به علت شیب و سرعت زیاد، در کوتاه‌ترین زمان از منطقه و استان خارج می‌شوند. همین وضعیت طبیعی موانعی را بر سر راه احداث سدها و بندهای انحرافی در استان به وجود آورده و کمی وسعت دشت‌ها امکان اجرای چنین طرح‌هایی را کاهش می‌دهد.
- ۲- شور بودن بعضی از آب چشمه‌ها و رودها به علت عبور آنها از لایه‌های نمکی، کیفیت آب استان را کاهش داده و آنها را برای کشاورزی و شرب غیرقابل استفاده کرده است. رود زهره چنین وضعیتی دارد.
- ۳- گرما و تبخیر شدید باعث کاهش آب و نزول کیفیت آب رودها در مناطق گرمسیری می‌شود.

طرح‌های مهم آبی استان

- استان کهگیلویه و بویراحمد دارای منابع آبی قابل توجه، به ویژه آب‌های سطحی است. از این رو، اجرای طرح‌های آب در استان اهمیت و اولویت خاصی دارد. وضع طرح‌های آبی در حال بهره‌برداری یا در حال احداث استان به شرح زیر است :
- ۱- سد مارون : سد مارون با وسعت ۴۸۶۰ کیلومتر مربع و حجم ۱/۲ میلیارد متر مکعب برای آبیاری زمین‌های کشاورزی در خوزستان و تولید برق آبی تأسیس شده است.
  - ۲- سد کوثر : این سد در تنگ دوک در پنجاه و پنج کیلومتری گچساران بر روی رود خیرآباد واقع شده و هدف از احداث آن تأمین آب آشامیدنی و صنعتی شهرهای نوار ساحلی خلیج فارس، آب کشاورزی دشت‌های لیستر و باشت در شهرستان گچساران و آب مورد نیاز تأسیسات صنعتی منطقه و نیز کنترل کیفیت آب رود زیدون و تولید انرژی برقی است.

۳- سد مخزنی شاه قاسم : این سد در حدود پانزده کیلومتری جنوب شهر یاسوج بر روی رود شاه قاسم احداث شده و هدف از احداث آن، افزایش سطح اراضی و تبدیل اراضی دیمی به آبی بوده است.

۴- سد مخزنی چم شیر (در دست اجرا) : در جنوب شرقی دوگنبدان روی رود زهره احداث می‌شود تا برای آبیاری اراضی شهرهای ساحلی خلیج فارس، مهار و ذخیره سیلاب، تنظیم و بهبود کیفیت آب رود زهره و تولید انرژی برقایی مورد استفاده قرار گیرد.

۵- طرح شبکه آبیاری و زهکشی چرام (در دست اجرا) : هدف از اجرای این طرح جمع‌آوری و انتقال آب چشمه‌ها و چاه‌های آهکی است.

۶- سر تنگ سرخ یا آریو برزن (در دست مطالعه)

۷- طرح شبکه آبیاری زهکشی دشت روم

شکل ۲۵-۱- سد کوثر

چگونگی مصرف آب در نواحی شهری، روستایی و بهره‌برداری هرچه بهتر از آن

کهگیلویه و بویراحمد استان پر آبی است ولی قسمت عمده آب‌های آن در استان خوزستان، فارس و بوشهر مورد استفاده قرار می‌گیرد یا بدون استفاده به خلیج فارس می‌ریزد. تقریباً ده درصد آب موجود در این استان به مصرف شرب، کشاورزی و صنعت در خود استان می‌رسد.

آب شرب شهرها و روستاها از منابع زیرزمینی با حفر چاه‌های آهکی و آبرفتی تأمین می‌شود. در بعضی مناطق، به خصوص نواحی روستایی و قسمتی از شهر یاسوج نیز آب شرب را به طور مستقیم از چشمه‌ها برداشت می‌کنند و آب شهر لنده و روستاهای اطراف آن همگی از رود مورجن و مارون تأمین می‌شود.

قسمت عمده آب مصرفی استان، صرف کشاورزی می‌شود. کشاورزان با حفر چاه‌های آبرفتی یا نصب موتور پمپ روی رودخانه‌ها زمین‌های خود را آبیاری می‌کنند. به علت وجود پستی‌ها و بلندی‌های زیاد تقریباً سه چهارم زمین‌های کشاورزی استان به

صورت دیم و فقط یک چهارم بقیه به صورت آبی کشت می‌شود. به دلیل عدم استفاده از شیوه جدید آبیاری و هموار نبودن زمین‌های کشاورزی، بخش قابل توجهی از آب‌های مصرفی در کشاورزی به هدر می‌رود. در صدی از آب موجود در استان، عمدتاً در مناطق گرمسیری و در شهرستان گچساران، به مصرف صنعت می‌رسد. البته در سایر نقاط استان نیز صنایعی به صورت پراکنده وجود دارند که از آب چاه‌ها استفاده می‌کنند.

فعالیت‌های دولت در زمینه منابع آب استان

- ۱- تأمین اعتبار لازم جهت تکمیل طرح‌های در دست اجرای تأمین آب
- ۲- تکمیل مطالعات طرح انتقال آب کشاورزی دشت امام زاده جعفر (ع) از رودخانه زهره
- ۳- تأمین اعتبار مورد نیاز برای اجرای طرح تأمین آب دهدشت غربی (سوق و چنگلوا)
- ۴- تسریع و تکمیل مطالعات اجرای سدهای کوچک سرشاخه‌های رودخانه‌های استان
- ۵- مطالعه طرح آب رسانی دراز مدت به شهر یاسوج از سد تنگ سرخ
- ۶- مطالعه تأمین آب اراضی دیم استان
- ۷- تسریع در مطالعه و احداث نیروگاه‌های برق آبی در ۱۲ ساختگاه و مطالعه ۵ ساختگاه جدید در رودخانه‌های پیچاب و خرسان
به منظور احداث نیروگاه برق آبی
- ۸- تکمیل مطالعات آب شرب بلند مدت شهرهای دهدشت و سوق و روستاهای مسیر از سد کوثر
- ۹- تسریع در تکمیل مطالعه سد صیدون در استان
- ۱۰- تأمین اعتبارات لازم جهت آبرسانی کوتاه مدت به دهدشت
- ۱۱- تسریع در تکمیل مطالعه سدهای تنگ سرخ، تنگ شیو و شبلیز

شکل ۲۶-۱- پروژه آبخیزداری
بندسنگی ملاتی سرچنار